

- 9) मिलिंद मालशे यांनी साहित्यप्रकारांसाठी कोणती संज्ञा वापरली जाते?
 अ) वृत्ती
 ब) प्रवृत्ती
 क) विचार
 ड) करार
- 10) अभिजातवादात कोणते तत्त्व अनुस्यूत असते?
 अ) प्राचीनतत्त्व
 ब) आधुनिकत्व
 क) निसर्गतत्त्व
 ड) रम्यतातत्त्व
- 11) सौंदर्यवादाला काय म्हटले जाते?
 अ) आदर्शवाद
 ब) परंपरावाद
 क) स्वच्छतावाद
 ड) वास्तववाद
- 12) मार्क्सवादी साहित्यविचार हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे?
 अ) भालजी पेंडसे
 ब) उदय नारकर
 क) भाऊ पाध्ये
 ड) केशव शिरवाडकर
- 13) मार्क्सवादात कलाकृतीमधील कोणत्या व्यवस्थेची चिकित्सा केली जाते?
 अ) राजव्यवस्था
 ब) अर्थव्यवस्था
 क) धर्मव्यवस्था
 ड) नीतीव्यवस्था
- 14) नाटक या साहित्यप्रकाराचे मूलद्रव्य काय असते.
 अ) ध्वनी
 ब) रंगभूषा
 क) शब्द
 ड) संवाद
- 15) प्रदीर्घ भाषिक अवकाश असलेला साहित्यप्रकार कोणता आहे?
 अ) कथा
 ब) नाटक
 क) कादंबरी
 ड) कविता
- 16) साहित्यातील संप्रदाय हा ग्रंथ कोणाचा आहे?
 अ) दत्तात्रय पुंडे
 ब) मिलिंद मालशे
 क) रा. शं. वाळिंबे
 ड) वि. ना. ढवळे

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) साहित्य शब्दार्थ व विशेष लिहा.
 ब) साहित्याचे घटक लिहा.
 क) साहित्यात रस किती व कोणते मानले जातात?
 ड) मानुषतेचा विचार स्पष्ट करा.
 इ) देशीवादाची वैशिष्ट्ये लिहा.
 ई) कथा म्हणजे काय?

- प्र.3** खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **16**
- अ) लयसिध्दांताचे स्वरूप विशद करा.
ब) मार्क्सवादाचे स्वरूप व तत्त्वे लिहा.
क) कादंबरी प्रकाशाचे विशेष लिहा.
ड) ललित व ललितेतर साहित्याचे वेगळेपण विशद करा.
- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
- वाङ्मयीन वाद संकल्पना सांगून अभिजातवादाचे स्वरूप विशद करा.
किंवा
साहित्यप्रकारांची करार व्यवस्था स्पष्ट करून कविता प्रकाराचे विशेष लिहा.
- प्र.5** साहित्याचे स्वरूप व विशेष स्पष्ट करा. **16**

- 10) नाटकातील कथाविषय पुढे नेण्यास ---- घटकामुळे मदत होते.
 अ) संवाद ब) व्यक्तिरेखा
 क) प्रसंग ड) अभिनय
- 11) ध्वनीरूप समाज मान्य संकेत प्रणालीच्या संप्रेषणाशिवाय इतर माध्यमातून ही संदेशाची देवघेण माणूस करीत असतो. त्याला ---- संप्रेषण असे म्हणतात.
 अ) भाषिक ब) भाषेतर
 क) मौखिक ड) लिखित
- 12) कोणत्याही घटनेला 'बातमीपण' येण्यासाठी ---- आवश्यक असते.
 अ) वृत्तमूल्य ब) घटनेचे ठिकाण
 क) संपादकिय संस्कार ड) घटनेची परिस्थिती
- 13) वृत्तपत्रामध्ये विशिष्ट जागी विशिष्ट मजकूर येतो, त्यास ---- म्हणतात.
 अ) बातमी ब) जाहिरात
 क) लेख ड) सदर
- 14) जेव्हा एकच व्यक्ती वेगवेगळ्या विषयांवर सातत्याने लिहिते तेव्हा त्यास ---- म्हटले जाते.
 अ) अग्रलेख ब) स्तंभलेख
 क) वृत्तपत्रीय लेख ड) माहितीपर लेख
- 15) जाहिरातीला ---- कला म्हणतात.
 अ) सर्वोत्तम ब) बासष्टावी
 क) पासष्टावी ड) त्रेसष्टावी
- 16) शब्द सुरांची नादमय रूणझुण म्हणजे ---- होय.
 अ) हेडलाईन ब) टॅगलाईन
 क) गीत ड) जिंगल

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

16

- 1) संवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- 2) वक्तृत्वाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- 3) संवादाचे कार्य लिहा.
- 4) अग्रलेखनाविषयी माहिती लिहा.
- 5) सदरलेखांविषयी माहिती लिहा.
- 6) जाहिरातीचे प्रकार लिहा.

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही 2)

16

- 1) भाषिक संवादाविषयी चर्चा करा.
- 2) वक्तृताचे प्रसंग आणि प्रकार लिहा.
- 3) वृत्तपत्राचे स्वरूप आणि महत्त्व लिहा.
- 4) वृत्तपत्रीय जाहिरातीचे घटक स्पष्ट करा.

- प्र.4 कोणताही एक प्रश्न सोडवा. 16**
- 1) संवादाचे सिद्धांत सविस्तर लिहा.
 - 2) बातमी लेखनातील घटक सविस्तर लिहा.
- प्र.5 पटकथा म्हणजे काय ते सांगून पटकथेचे घटक स्पष्ट करा. 16**

- 9) स्त्री-पुरुष समानतेचा विचार मांडणारा 'स्त्रीपुरुष तुलना' हा दीर्घ निबंध कोणी लिहिला?
 अ) आनंदीबाई शिर्के
 ब) ताराबाई शिंदे
 क) काशीबाई कानिटकर
 ड) डॉ. आनंदीबाई जोशी
- 10) वि. सी. गुर्जर यांनी कोणत्या कथासंग्रहाचे लेखन केले आहे?
 अ) संसार रंजन
 ब) कजाग सासू
 क) शिळोप्याच्या गप्पा
 ड) द्राक्षांचे घोंस
- 11) 1800 ते 1874 या कालखंडालाचा उल्लेख 'मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार' असा कोणी केला आहे?
 अ) दत्तो वामन पोतदार
 ब) विष्णुशास्त्री चिपळूणकर
 क) वि. का. राजवाडे
 ड) गो. ग. आगरकर
- 12) 'प्रेमशोधन' या नाटकाचे नाटककार कोण आहेत?
 अ) गो. ब. देवल
 ब) राम गडकरी
 क) अण्णासाहेब किर्लोस्कर
 ड) श्रीपाद कृष्ण कोल्हटकर
- 13) 'मोचनगड' ही ऐतिहासिक कादंबरी कोणी लिहिली?
 अ) हरिभाऊ आपटे
 ब) रा. भि. जोशी
 क) नाथमाधव
 ड) लक्ष्मणशास्त्री हळबे
- 14) 'प्रदक्षिणा खंड पहिला' या ग्रंथाचे मुख्य संपादक कोण आहेत?
 अ) कुसुमावती देशपांडे
 ब) प्र. न. जोशी
 क) रा. श्री. जोग
 ड) अ. ना. देशपांडे
- 15) 'माझा प्रवास' हे प्रवास वर्णन कोणी लिहिले आहे?
 अ) गोडसे भटजी
 ब) रामेश्वर भटजी
 क) अण्णासाहेब जोशी
 ड) विष्णुशास्त्री पंडित
- 16) 'गोंविंदाग्रज' या टोपण नावाने काव्यलेखन कोणी केले?
 अ) काशिनाथ हरी मोडक
 ब) राम गणेश गडकरी
 क) त्र्यंबक बापूजी ठोंबरे
 ड) कृष्णाजी केशव दामले

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) मुद्रणकलेच्या प्रारंभाने मराठी साहित्यावर कोणते परिणाम झाले ते थोडक्यात लिहा.
 ब) बालकवी यांच्या कवितेचे विशेष लिहा.
 क) प्रार्थना समाजाचे सामाजिक चळवळीतील योगदान संक्षिप्त स्वरूपात लिहा.
 ड) मराठी कथेतील करमणूक मासिकाचे योगदान थोडक्यात लिहा.
 इ) 'आमच्या आयुष्यातील काही आठवणी' या आत्मचरित्राची वैशिष्ट्ये लिहा.
 ई) राम गणेश गडकरी यांच्या नाट्य लेखनाची वैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) काळकर्ते शि. म. परांजपे यांचे नियतकालिकातील योगदान थोडक्यात लिहा.
 ब) विष्णुदास भावे यांच्या नाट्यलेखनाचे महत्त्व विशद करा.
 क) ताराबाई शिंदे यांचे निबंधलेखनाचे वेगळेपण लिहा.
 ड) महात्मा फुले यांच्या वाङ्मयीन लेखनाचे सामाजिक महत्त्व थोडक्यात लिहा.

- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
हरिभाऊ आपटे यांचे कादंबरीलेखानातील योगदान सविस्तर लिहा.
किंवा
गो. ब. देवल यांच्या नाट्यलेखन कामगिरीचा आढावा घ्या.
- प्र.5** कवी केशवसूत यांच्या काव्यलेखनाचे वेगळेपण उदाहरणांसह लिहा. **16**

Seat No.	
----------	--

M.A. (Marathi) (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
एका लेखकाचा अभ्यास: (मध्ययुगीन) संत तुकाराम
(MA12105) / (MA11104)

Day & Date: Saturday, 22-07-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) संत तुकाराम यांचा जन्म कोणत्या गावी झाला?
 अ) देहू ब) आळंदी
 क) पंढरपूर ड) कोल्हापूर
- 2) तुकारामांच्या धाकट्या मुलाचे नाव काय होते?
 अ) रामदास ब) शिवदास
 क) नारायण ड) दिगंबर
- 3) "वृक्षवल्ली आम्हा सोयरे वनचरे। पक्षीही सुस्वरे आळविती" हा अभंग कोणी लिहिला?
 अ) संत चोखामेळा ब) संत कर्ममेळा
 क) संत जनाबाई ड) संत तुकाराम
- 4) प्रारंभी तुकारामांचे विरोधक असतानाही नंतर त्यांचा शिष्य बनलेले खालीलपैकी कोण?
 अ) रामेश्वर भट्ट ब) मोरो भट्ट
 क) केशव भट्ट ड) माधव भट्ट
- 5) 'विद्रोही तुकाराम' या ग्रंथाचे कर्ते कोण?
 अ) आ.ह.साळुंखे ब) सदानंद मोरे
 क) तानाजी पाटील ड) किशोर सानप
- 6) 'तुकाराम दर्शन' या ग्रंथाचे कर्ते कोण?
 अ) आ.ह.साळुंखे ब) सदानंद मोरे
 क) तानाजी पाटील ड) किशोर सानप
- 7) 'तुका झालासे कळस' असे संत तुकाराम यांच्या कार्याचे वर्णन आपल्या अभंगातून कोणी केले आहे?
 अ) संत ज्ञानेश्वर ब) संत तुकाराम
 क) संत एकनाथ ड) संत बहिणाबाई
- 8) तुकाराम हे नाव कोणत्या काव्य प्रकारासाठी प्रामुख्याने घेतले जाते?
 अ) फटका ब) भारुड
 क) अभंग ड) ओवी

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) संत तुकाराम महाराजांची भावकविता म्हणजे त्यांचे अभंग हया विधानाचा सोदाहरण परामर्श घ्या.
- ब) संत तुकाराम महाराजांच्या निर्वाणीच्या अभंगांचे थोडक्यात स्पष्टीकरण द्या.
- क) संत तुकाराम महाराजांच्या अभंगांतील शब्दसौंदर्य निवडक अभंगांच्या द्वारे उलगडून दाखवा.
- ड) संत तुकाराम महाराजांच्या अभंगांतील पर्यावरणविषयक विचार सोदाहरण स्पष्ट करा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 16**
- संत तुकाराम महाराजांच्या अभंगांतील विठ्ठलभक्तीचा थोडक्यात परामर्श घ्या.
- किंवा**
- संत तुकाराम महाराजांच्या अभंगांतील मूल्यविचारांचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 16**
- संत तुकाराम महाराजांच्या अभंगांतील लोकजीवनाचे संदर्भ अधोरेखित करा.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Marathi) (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
लोकसाहित्य (MA12106) / (MA11105)

Day & Date: Saturday, 22-07-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) 'लोकसाहित्याचे स्वरूप' हा ग्रंथ कोणाचा?
 अ) प्रभाकर मांडे
 ब) विश्वनाथ शिंदे
 क) तारा भवाळकर
 ड) दुर्गा भागवत
- 2) दत्तो वामन पोतदार यांनी इंग्रजीतील folklore चे भाषांतर म्हणून ---- हा शब्द वापरला.
 अ) लोकविद्या
 ब) लोकसाहित्य
 क) लोकवाङ्मय
 ड) लोकवार्ता
- 3) लोकसाहित्य हे आदि मानवनिर्मित असून परंपरागत असते, त्याचप्रमाणे सुसंस्कृत मानवाने देखील निर्मिलेले असते अशी व्याख्या कोणी केली?
 अ) बॉटकिन
 ब) गारस्टर
 क) जोनास बॅलिस
 ड) कुराथ
- 4) लोकसंगीत, लोकनृत्य, नृत्यखेळ, निधीनाट्य यांचा समावेश खालीलपैकी काशामध्ये होतो?
 अ) लोककला
 ब) भौतिक संस्कृती
 क) लोकरुढी
 ड) मौखिक आविष्कार
- 5) 1812 ते 1871 या काळातील लोकसाहित्याच्या अभ्यासाला ---- अभ्यासाचा कालखंड म्हणतात.
 अ) मानववंशशास्त्र
 ब) भाषाशास्त्र
 क) मानसशास्त्र
 ड) समाजशास्त्र
- 6) लोकसाहित्याची उत्पत्ती ही स्वप्नामधून झाली अशी उपपत्ती कोणी मांडली?
 अ) कार्ल युंग
 ब) फिशर
 क) सिगमंड फ्रॉइड
 ड) डरखाईम
- 7) दक्षिण भारतातील लोककथांचे Old Deccan day's नावाचा लोककथासंग्रह ---- यांनी प्रसिद्ध केला.
 अ) मिसमेरी फ्रियर
 ब) कर्नलटॉड
 क) चार्ल्सगोवर
 ड) रिचर्डटेम्पल
- 8) अपौरुषेय वाङ्मय या ग्रंथाचे कर्ते कोण?
 अ) इरावती कर्वे
 ब) सरोजिनी बाबर
 क) दुर्गा भागवत
 ड) कमलाबाई देशपांडे

- 9) Asiatic Society of Bengal या नावाच्या शोधसंस्थेची स्थापना — यांनी केली.
 अ) कर्नल जेम्स ब) सर विल्यम जोन्स
 क) सर जॉर्ज ग्रियार्सन ड) फटीकोल
- 10) 'दक्षिणेचा लोकदेव श्री खंडोबा' या ग्रंथाचे संशोधक लेखक कोण?
 अ) मेघा गायकवाड ब) विठ्ठल ठोंबरे
 क) शल नाटेकर ड) रा. चि. ढेरे
- 11) दैवत कथा म्हणजे भाषेला जडलेला रोग आहे, असे मत कोणी मांडले?
 अ) मॅक्समुलर ब) सर विल्यम जोन्स
 क) सर जॉर्ज ग्रियार्सन ड) कर्नल जेम्स
- 12) — या मानसशास्त्रज्ञाने सामुहिक नेणिवेचा सिद्धांत मांडला?
 अ) कार्ल युंग ब) फिशर
 क) सिगमंड फ्रॉइड ड) डरखाईम
- 13) 'मराठीतील स्त्रीधन' हा ग्रंथ कोणाचा?
 अ) दुर्गा भागवत ब) सरोजिनी बाबर
 क) कमलाबाई देशपांडे ड) शरद व्यवहारे
- 14) अशोकाच्या शिलालेखात 'लोक' हा शब्द कोणत्या अर्थाने वापरला आहे?
 अ) समस्त लोक ब) जनसामान्य
 क) समस्त प्रज ड) नागरिक
- 15) यांत्रिकीकरणापूर्वी लोकजीवनात जे विशेष प्रचलित होते आणि अजूनही परंपरेने चालत आलेले आहेत त्या सर्वांचा समावेश खालीलपैकी कशामध्ये होतो?
 अ) मौखिक अविष्कार ब) भौतिक संस्कृती
 क) लोकरुढी ड) लोककला
- 16) 'लोकगीत' हा शब्द सर्वप्रथम कोणी वापरला?
 अ) विश्वनाथ शिंदे ब) दत्तो वामन पोतदार
 क) प्रभाकर मांडे ड) वि.का. राजवाडे

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (6 पैकी 4)

16

- अ) लोकसाहित्याची लक्षणे सांगा.
 ब) भौतिकसंस्कृती विषयी माहिती लिहा.
 क) लोकसाहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 ड) लोकसाहित्याच्या संकलनाचे महत्व स्पष्ट करा.
 इ) लोकसाहित्याचे संकलन करताना येणाऱ्या अडचणी सांगा.
 ई) लोकसाहित्यातील 'साहित्य' या पदाचा अर्थ स्पष्ट करा.

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (4 पैकी 2)

16

- अ) लोकसाहित्यातील 'लोक' या शब्दाची भारतीय परंपरा सांगा.
 ब) लोकसाहित्य आणि मानसशास्त्र यांचा सहसंबंध स्पष्ट करा.
 क) लोकसाहित्याचे संकलन करताना कोणती तयारी करावी लागते?
 ड) लोकसाहित्यामध्ये संस्थांनी केलेले लोकसाहित्य विषयक कार्य लिहा.

- प्र.4 लघुत्तरी प्रश्न. (2 पैकी 1)** **16**
लोकसाहित्य आणि भाषाशास्त्र यांचा अनुबंध स्पष्ट करा.
किंवा
क्षेत्रीय संशोधन पद्धती म्हणजे काय ते सांगून क्षेत्रीय संशोधनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.** **16**
लोकसाहित्य म्हणजे काय ते सांगून लोकसाहित्य विषयक पाश्चिमात्य अभ्यासकाच्या व्याख्या स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Marathi) (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
मराठी विज्ञान साहित्य (MA12109) / (MA11106)

Day & Date: Sunday, 23-07-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) 1915 साली 'मासिक मनोरंजन' मधून प्रकाशित झालेल्या 'तारेचे हास्य' या विज्ञान कथेचे लेखक कोण?

अ) के. ज. पुरोहित	ब) श्री. बा. रानडे
क) रा. भि. गुंजीकर	ड) वा. रा. कांत
- 2) अनाहूत कथेतील मोहिमेचे प्रमुख कोण होते?

अ) डॉ. मंगेश माणके	ब) डॉ. सॅम पॉलिंग
क) डॉ. योगेंद्र शेळके	ड) डॉ. रवींद्र काळे
- 3) डॉ. दयानंद व त्यांचे सहकारी कोणत्या प्राण्यांवर संशोधन करत असतात?

अ) कोळयांवर	ब) मांजरांवर
क) बेडकांवर	ड) उंदरांवर
- 4) बालेस पास्कल या वैज्ञानिकाने कोणत्या क्षेत्रात योगदान दिले?

अ) हवेचा दाब	ब) रसायनशास्त्र
क) चुंबकत्व	ड) यापैकी नाही
- 5) जयंत नारळीकरांच्या पहिल्या विज्ञान कादंबरीचे नाव काय?

अ) अभयारण्य	ब) यक्षांची देणगी
क) प्रेषित	ड) आकाशाशी जडले नाते.
- 6) इंग्रजीतील Science fiction या संज्ञेला मराठी पर्याय म्हणून कोणती संज्ञा वापरली जाते.

अ) विज्ञानवाङ्मय	ब) विज्ञानसाहित्य
क) लोकप्रिय विज्ञान	ड) यापैकी नाही
- 7) सुधाकर आणि मालिनी यांनी दत्तक घेतलेल्या मुलाचे नाव काय ठेवलेले असते?

अ) आशिष	ब) आतिश
क) आलोक	ड) आरव
- 8) अनामिक प्रयोग कथतील पोलीस स्टेशनमध्ये पकडून आणलेल्या गुन्हेगाराचे नाव काय?

अ) यमाजी मालुसरे	ब) तानाजी मालुसरे
क) रामजी मालुसरे	ड) शहाजी मालुसरे

- प्र.4 लघुत्तर प्रश्न (कोणताही एक)** **16**
प्रेषित कादंबरीतून चित्रित झालेल्या वैज्ञानिक घडामोडींचा परिचय करून द्या.
किंवा
जयंत नारळीकर यांच्या विज्ञान कथा लेखनाचे वेगळेपण स्पष्ट करा.
- प्र.5 मराठी विज्ञान कथेचा सविस्तर आढावा घ्या.** **16**

Seat No.	
----------	--

M.A. (Marathi) (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
बालसाहित्य (MA12110) / (MA11107)

Day & Date: Sunday, 23-07-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा

16

- 1) 'जंगल खजिन्याचा शोध' या बालकांदबरीतील नायकाचे नाव काय?

अ) जेबू	ब) बारकू
क) दादू	ड) धीरज
- 2) सुतार काका पेशाने कोण होते?

अ) प्राध्यापक	ब) वकील
क) डॉक्टर	ड) अभियंता
- 3) सुतळ म्हणजे कोणता मासा होय?

अ) चिलापी	ब) वाम
क) सुरमई	ड) पापलेट
- 4) आजोबा कुत्र्याला कोणत्या नावाने हाक मारतात?

अ) शेरू	ब) शामू
क) भालू	ड) बारकू
- 5) फूलपाखरू मंडळातील मुलीचे नाव काय आहे?

अ) वैशाली	ब) ऋतुजा
क) ऋजुता	ड) ऋतिका
- 6) स्वतःच्या कष्टाने घरटी बांधणारा कोणता पक्षी आहे?

अ) चिमणी	ब) कावळा
क) कोकिळा	ड) घार
- 7) गार वाऱ्याच्या झुळकीने बाहेरच्या कोणत्या आंब्याच्या मोहराचा घमघमता गंध येत होता?

अ) हापुस	ब) देवगड
क) रायवळ	ड) केशर
- 8) 'पाऊस माझा साथीदार' या बालकवितासंग्रहाचे मुखपृष्ठ आणि रेखाटने कोणी केले आहे?

अ) पुंडलिक वझे	ब) विजया वाड
क) ज्ञानदा आसोलकर	ड) सलीम सरदार मुल्ला

- प्र.4** खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
- अ) 'बालसाहित्य म्हणजे काय ते सांगून बालसाहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करा?
- ब) 'पाऊस माझा साथीदार' या बालकतिसंग्रहातील कवितांचे आशयसुत्रे व वैशिष्टे स्पष्ट करा?
- प्र.5** 'जंगल खजिन्याचा शोध' या बालकांदबरीचा आशय स्पष्ट करा? **16**

- 9) भालचंद्र नेमाडे यांच्या समीक्षा ग्रंथाचे नाव काय आहे?
 अ) टीका आणि टीकाकार ब) टीका विवेक
 क) टीका स्वयंवर ड) सदोष टीका
- 10) पुढीलपैकी आस्वादक समीक्षक कोण आहेत?
 अ) दि. के. बेडेकर ब) वा. ल. कुलकर्णी
 क) म. सु. पाटील ड) गंगाधर पाटील
- 11) बाबुराव बागूल यांनी कोणत्या साहित्याची समीक्षा केली आहे?
 अ) ग्रामीण साहित्य ब) दलित साहित्य
 क) आदिवासी साहित्य ड) मुस्लिम साहित्य
- 12) ग्रंथ समीक्षा कोणास उपयुक्त ठरते?
 अ) लेखक कवी ब) लेखक वाचक
 क) लेखक प्रकाशक ड) लेखक समीक्षक
- 13) समीक्षेचे अंतिम उद्दिष्ट काय असते?
 अ) वाचन ब) आस्वाद
 क) आकलन ड) मूल्यमापन
- 14) विचारपूर्वक व्यक्त केलेली साहित्य विषयक प्रतिक्रिया म्हणजे काय?
 अ) रुची ब) अभीरुची
 क) वाङ्मयीन अभिरुची ड) अभ्यास
- 15) 'साहित्य आणि समीक्षा' या समीक्षा ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
 अ) वा. ल. कुलकर्णी ब) अ. वा. कुलकर्णी
 क) कृ. पा. कुलकर्णी ड) पा. ना. कुलकर्णी
- 16) 'वाङ्मयीन टीका म्हणजे वाङ्मयीन रहस्याचा शोध' असे कोणी म्हटले आहे?
 अ) रा. शं. वाळींबे ब) श्री. के. क्षीरसागर
 क) वा. ल. कुलकर्णी ड) दि. के. बेडेकर

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) 'समीक्षा' संकल्पनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 ब) समीक्षेचे स्वरूप व कार्य विषद करा.
 क) समीक्षेची मूलतत्वे स्पष्ट करा.
 ड) समाजशास्त्रीय समीक्षा पद्धतीची आवश्यकता का? ते लिहा.
 इ) आस्वादक समीक्षा पद्धती म्हणजे काय? ते सांगून वैशिष्ट्ये लिहा.
 ई) मानसशास्त्रीय समीक्षा पद्धतीचे स्वरूप सोदाहरण लिहा.

प्र.3 पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) माक्सवादी समीक्षा पद्धती साहित्यास कशी उपयुक्त आहे ते लिहा.
 ब) लेखकाचा अभ्यास समीक्षेस कशाप्रकारे उपयुक्त असतो ते सांगा.
 क) कालखंडाचा अभ्यास समीक्षा पद्धती समीक्षेस कशी उपकारक ठरते ते लिहा.
 ड) 'कादंबरी' प्रकारा संबंधी भालचंद्र नेमाडे यांची भूमिका विषद करा.

- प्र.4** नवकथेसंबंधी गंगाधर गाडगीळ यांचे योगदान स्पष्ट करा. **16**
किंवा
ग्रंथ समीक्षा विषयक आपले मत सोदाहरण लिहा.
- प्र.5** 'साहित्य समीक्षेचे स्वरूप उद्दिष्टानुसार बदलतांना दिसते' कसे ते सोदाहरण स्पष्ट करा. **16**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Marathi) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023**

मराठी भाषा: संवाद व उपायोजन भाग-2 (MA12202/MA11202)

Day & Date: Sunday, 23-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) रेडिओ संदेशवाहनाच्या प्रगतीचा प्रारंभ कोणाच्या संशोधनामुळे झाला?
अ) ब्रुनो
ब) कोपर्निकस
क) न्यूटन
ड) मार्कोनी
- 2) आकाशवाणीवरील उदघोषक हा एक प्रकारचा कोण असतो?
अ) वादक
ब) नर्तक
क) विक्रेता
ड) दिग्दर्शक
- 3) आकाशवाणीवरील श्रुतिकेचे स्वरूप कसे असते?
अ) औपचारिक संवाद
ब) लिखित संवाद
क) कौटुंबिक संवाद
ड) मुलाखत संवाद
- 4) नभोनाटयाचा प्राण कोणता घटक आहे?
अ) संवाद
ब) स्वभाव रेखाटन
क) कथानक
ड) मध्यवर्ती कल्पना
- 5) दूरचित्रवाणीवरील जाहिरातीची संहिता लिहिताना सर्वप्रथम काय तयार करावा लागतो?
अ) स्क्रीनच्या
ब) दृक-श्राव्य स्वरूपात
क) प्रसारण स्वरूपात
ड) श्राव्य स्वरूपात
- 6) दूरचित्रवाणीवरील जाहिरातीची संहिता लिहिताना सर्वप्रथम काय तयार करावा लागतो?
अ) नोटीस बोर्ड
ब) व्हाईट बोर्ड
क) ग्लास बोर्ड
ड) स्टोरी बोर्ड
- 7) दूरदर्शनचे मुंबई केंद्र कोणत्या वर्षी सुरू झाले?
अ) 1972
ब) 1973
क) 1974
ड) 1984
- 8) दूरचित्रवाणी बातमीला विश्वासार्हता कशामुळे प्राप्त होते?
अ) ध्वनीमुद्रण
ब) चित्रमुद्रण
क) निवेदन
ड) यांपैकी नाही

- 9) ब्लॉग लेखन प्रामुख्याने कशासाठी असते?
 अ) संपर्कासाठी ब) मनोरंजनासाठी
 क) प्रसिध्दीसाठी ड) अभिव्यक्तीसाठी
- 10) ट्विटरवरून पाठविलेल्या संदेशाला काय म्हणतात?
 अ) बाईट ब) ट्वीट
 क) मेल ड) पोस्ट
- 11) व्हाटसअप ही तात्काळ संदेशवहन सेवा कोणत्या वर्षी सुरु झाली?
 अ) 2007 ब) 2008
 क) 2009 ड) 2010
- 12) जुन्या मित्र-मैत्रिणींना शोधण्यासाठी कोणते समाजमाध्यम उपयुक्त ठरते?
 अ) फेसबुक ब) व्हाटसअप
 क) ई-मेल ड) संकेतस्थळ
- 13) प्रशासकीय पत्रव्यवहारात पत्राची ओळख पटण्यासाठी कोणत्या खुणा असतात?
 अ) पताका व पानपुरके ब) टिप्पणी व अनुक्रम
 क) क्रमांक व दिनांक ड) यांपैकी नाही
- 14) आपल्या देशाचा मुलभूत कायदा कोणता?
 अ) इंडियन पिनल कोड ब) न्यायालयाचे नियम
 क) लोकविधी ड) भारतीय राज्यघटना
- 15) एखाद्या भूभागावरील राजकीय नियंत्रणाला काय म्हणतात?
 अ) शासन ब) प्रशासन
 क) व्यवस्थापन ड) संसाधन
- 16) टिप्पणी कोण लिहितो?
 अ) अधिकारी अ) लोकप्रतिनिधी
 क) कार्यालयीन सहायक क) अर्जदार

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) आकाशवाणीवरील मुलाखतीचे प्रकार त्याच्या वैशिष्ट्यासह व उदाहरणांसह लिहा.
 ब) आकाशवाणीवरील जाहिरातीचे स्वरूप लिहा.
 क) दूरचित्रवाणीवरील मालिका लेखनाचे विशेष लिहा.
 ड) दूरचित्रवाणीवरील चर्चा संचलनाचे महत्व स्पष्ट करा.
 इ) ब्लॉग लेखनाची उपयुक्तता नमूद करा.
 ई) शासनाची तीन अंगे लिहा.

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) आकाशवाणीवरील उदघोषणेतून संवाद कशारीतीने साधला जातो, ते स्पष्ट करा.
 ब) दूरचित्रवाणी माध्यमांसाठी जाहिरात लेखन कसे केले जाते? ते सविस्तर लिहा.
 क) फेसबुक आणि व्हाटसअप या समाजमाध्यमावरील संवादाचे स्वरूप लिहा.
 ड) कार्यालयीन टिप्पणी व कार्यवृत्तांतचे प्रशासकीय संवादातील महत्व अधोरेखित करा.

- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
आकाशवाणीचे स्वरूप स्पष्ट करून एक श्राव्य माध्यम म्हणून या माध्यमाच्या वेगळेपणाची साधार चर्चा करा.
- किंवा**
- प्रशासकीय पत्रांची लक्षणे सांगून प्रशासनिक लेखनशैलीचे स्वरूप लिहा.
- प्र.5** 'दूरचित्रवाणी संवाद माध्यमाने आजचे जीवन व्यापून टाकले आहे.' या विधानाची साधक-बाधक चर्चा करा. **16**

Seat
No.

**M.A. (Marathi) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023**

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. 1920 ते 1960) (MA12203/MA11203)

Day & Date: Tuesday, 25-07-2023

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) साने गुरुजी यांच्या निबंध संग्रहाचे नाव ओळखा.
अ) गोड निबंध
ब) विचार शलाका
क) शतपत्रे
ड) कुसुम
- 2) एस. एम. जोशी यांनी राजकीय कार्यकर्त्यांच्या भूमिकेतून लेखन केलेला लेखसंग्रह कोणता?
अ) क्रांतिनिष्ठा
ब) मर्मभेद
क) ऊर्मी
ड) करपून गेलेले
- 3) ना. सी. फडके यांच्या पहिल्या निबंधसंग्रहाचे नाव काय आहे?
अ) गुजगोष्टी
ब) पोरखेळ
क) अंधारी रात्र
ड) पहिला पांढरा केस
- 4) डॉ. श्री. व्यं. केतकर यांचे चरित्रलेखक कोण आहेत?
अ) राजाराम भागवत
ब) दुर्गा भागवत
क) द. न. गोखले
ड) गं. दे. खानोलकर
- 5) न. चि. केळकर यांच्या आत्मचरित्राचे नाव काय आहे?
अ) चरित्रचंद्र
ब) आत्मचरित्र
क) दुधाची घागर
ड) गतगोष्टी
- 6) स्मृतिचित्रे या आत्मचरित्राच्या लेखिका कोण आहेत.
अ) आनंदीबाई कर्वे
ब) शांता आपटे
क) लक्ष्मीबाई टिळक
ड) कमलाबाई देशपांडे
- 7) रूपगर्विता आणि सहा गोष्टी हा कथासंग्रह कोणाचा आहे.
अ) वि. सी. गुर्जर
ब) दुर्गा भागवत
क) दिवाकर कृष्ण
ड) वि. स. खांडेकर
- 8) फडके-खांडेकरांच्या काळात मराठी कथा अधिक साचेबंद होऊ लागली होती.
अ) विधान बरोबर आहे.
ब) विधान चूक आहे.
क) पूर्वार्ध बरोबर आहे.
ड) यापैकी नाही

- 9) लघुकथेची व्याख्या आणि तंत्रे सांगणारा, लघुकथा तंत्र आणि मंत्र हा ग्रंथ कोणी लिहीला आहे.
 अ) वि. स. खांडेकर
 ब) य. गो. जोशी
 क) वामन चोरघडे
 ड) ना. सि. फडके
- 10) वि. स. खांडेकरांच्या पहिल्या कथासंग्रहाचे नाव काय आहे.
 अ) प्रसाद
 ब) नवमल्लिका
 क) भावाचा भाव
 ड) देवदूत
- 11) नवकथेचे प्रणेते कोणाला मानले जाते.
 अ) ना. सी. फडके
 ब) गंगाधर गाडगीळ
 क) व्यंकटेश माडगूळकर
 ड) वामन चोरघडे
- 12) हैद्राबादच्या निजामी राजवटीतील समाजजीवनावर भाष्य करणारे मराठी कथाकार कोण आहेत.
 अ) मुन्ना सय्यद
 ब) अरविंद गोखले
 क) ग. त्र्यं. माडखोलकर
 ड) बी. रघुनाथ
- 13) मराठीतील तत्त्वप्रधान कादंबरीचे प्रणेते कोणाला मानले जाते.
 अ) वा. म. जोशी
 ब) ना. ह. आपटे
 क) ह. ना. आपटे
 ड) वि. वा. हडप
- 14) ना. सि. फडके यांचे साहित्यलेखन कोणत्या प्रकारचे होते.
 अ) कलावादी
 ब) वास्ववादी
 क) अस्तित्वादी
 ड) अभिजातवादी
- 15) खालीलपैकी कोणत्या कादंबरीत माणदेशाचे प्रत्ययकारी चित्रण आले आहे.
 अ) पवनाकाठचा धोंडी
 ब) बनगरवाडी
 क) माचीवरला बुधा
 ड) तांबडी माती
- 16) नवी मळवाट हा कवितासंग्रह कोणाचा आहे.
 अ) बा. सी. मर्ढेकर
 ब) मंगेश पाडगावकर
 क) वसंत बापट
 ड) शरदचंद्र मुक्तिबोध

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार)

16

- अ) 1920 ते 1960 या काळात जागतिक आणि भारतीय पातळीवर घडलेल्या महत्त्वाच्या घटना आणि साहित्यावरील परिणाम थोडक्यात लिहा.
 ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या वैचारिक कार्याचे योगदान लिहा.
 क) दिवाकर कृष्ण यांच्या कथा लेखनातील कामगिरीचा आढावा घ्या.
 ड) ना. सि. फडके यांच्या कादंबरी लेखनाचे स्वरूपविशेष लिहा.
 इ) रविकिरण मंडळाच्या मराठी कवितेचे वेगळेपण थोडक्यात लिहा.
 ई) व्यंकटेश माडगूळकरांच्या कथांचे विशेष लिहा.

- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (चार पैकी दोन) 16**
- अ) वि. स. खांडेकर आणि ग. त्र्यं. मोडखोलकर यांच्या कादंबरी लेखनाचे वेगळेपण लिहा.
ब) 1920 ते 1960 या कालखंडातील स्त्री कथाकारांचा आढावा घ्या.
क) 1920 ते 1960 या कालखंडातील नाट्य लेखनाचे विशेष लिहा.
ड) मराठी कथात्म साहित्यातील गांधीवादाचे विवेचन करा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) 16**
- नवकवितेचे स्वरूप सांगून मर्ढेकरांच्या कवितेचे वेगळेपण सविस्तर अधोरेखित करा.
किंवा
मराठीतील नवकथा आणि नवकथेनंतरच्या मराठी कथेचा सविस्तर आढावा घ्या.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न 16**
- 1920 ते 1960 या कालखंडाची राजकीय व सामाजिक पार्श्वभूमी सविस्तर विशद करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Marathi) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023**

एका लेखकाचा अभ्यास (आधुनिक) महात्मा जोतिराव फुले (MA12205/MA11204)

Day & Date: Thursday, 27-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) 'महात्मा फुले! व्यक्तिमत्त्व आणि विचार' हा ग्रंथ खालीलपैकी कोणाचा आहे?
 - अ) गं. बा. सरदार
 - ब) धनंजय कीर
 - क) रा. शं. वाळिंबे
 - ड) य. दि. फडके
- 2) समाजातील कर्मकांड, अंधःश्रद्धा यावर प्रहार करताना महात्मा फुले यांचे वैचारिक साम्य कोणत्या संतांच्या विचारांशी जोडले आहे?
 - अ) संत ज्ञानेश्वर
 - ब) संत तुकाराम
 - क) संत नामदेव
 - ड) संत एकनाथ
- 3) 'अखंड' या काव्याचे किती विभाग आहेत?
 - अ) सहा
 - ब) चार
 - क) सात
 - ड) बारा
- 4) मानवाचे कोणते अधिकार म. फुले यांच्या सामाजिक विचारांचा केंद्रबिंदू आहेत?
 - अ) शैक्षणिक अधिकार
 - ब) नैसर्गिक अधिकार
 - क) आर्थिक अधिकार
 - ड) नैतिक अधिकार
- 5) धर्मविषयक विविध अंगोपांगाची दखल महात्मा फुले यांनी कोणत्या ग्रंथात घेतली आहे?
 - अ) सार्वजनिक सत्यधर्म
 - ब) शेतकऱ्यांचा असूड
 - क) गुलामगिरी
 - ड) इशारा
- 6) पेन यांनी आपल्या धर्मविषयक मतप्रणालीला कोणते नाव दिले?
 - अ) ईश्वराचा धर्म
 - ब) मानवतेचा धर्म
 - क) राजकीय धर्म
 - ड) सामाजिक धर्म
- 7) 'तृतीय रत्न' या नाटकातील कुणब्याच्या बायकोचे नाव काय आहे?
 - अ) रमाई
 - ब) जोगाई
 - क) जनाई
 - ड) सोनाई
- 8) इ.स.1853 मध्ये अस्पृश्यांच्या शाळांची परीक्षा कोणाच्या अध्यक्षतेखाली झाली?
 - अ) मेजर कॅडी
 - ब) लॉर्ड लिटन
 - क) रे. मरे मिचेल
 - ड) थॉमस पेन

- 9) 'अभंग' या रचनेला साम्य असणारी जोतीराव फुले यांची कोणती रचना आहे?
 अ) कथाकाव्य ब) अखंड
 क) स्फुटरचना ड) पोवाडा
- 10) जोतीराव फुले यांच्या खालीलपैकी कोणत्या ग्रंथात एकुण पाच प्रकरणे आहेत?
 अ) सार्वजनिक सत्यधर्म ब) शेतकऱ्याचा असूड
 क) गुलामगिरी ड) अखंड
- 11) 'दिनबंधू' हे नियतकालिक कोणी सुरू केले?
 अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ब) महात्मा फुले
 क) के. सी. ठाकरे ड) भास्करराव जाधव
- 12) 1855 साली 'महार-मांगाच्या दुःखाविषयीचा' निबंध कोणी लिहिला आहे?
 अ) पंडिता रमाबाई ब) मुक्ता साळवे
 क) ताराबाई शिंदे ड) तान्हुबाई बिर्जे
- 13) महात्मा जोतीराव फुले यांचे चरित्र कोणी लिहिले आहे?
 अ) पंढरीनाथ पाटील ब) हरि नरके
 क) य. दि. फडके ड) दलपतसिंह चौव्हाण
- 14) जोतीराव फुले यांच्या आईचे नाव काय होते?
 अ) रमाई ब) चिमणाबाई
 क) साळूबाई ड) जनाई
- 15) 'जातिभेद असला म्हणून आपल्या इकट हेतूस तो बिलकूल आडवा येत नाही' या मताचे खंडन जोतीराव फुले यांनी कोणत्या ग्रंथात केले आहे?
 अ) अखंड ब) इशारा
 क) गुलामगिरी ड) शेतकऱ्याचा असूड
- 16) 'शिक्षण हा माणसाचा तिसरा डोळा आहे' हा संदेश जोतीराव फुले यांच्या कोणत्या पुस्तकातून मिळतो?
 अ) ब्राह्मणाचे कसब ब) तृतीय रत्न
 क) इशारा ड) अखंड

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार)

16

- अ) जोतीराव फुले यांनी शेती सुधारण्याचे कोणते उपाय सांगितले आहेत?
 ब) 'अखंड' मधील 'कुळंबिणीची' कथा लिहा.
 क) महात्मा फुले यांचे शिक्षणविषयक विचार सांगा.
 ड) 'तृतीय रत्न' या महात्मा फुले यांच्या नाटकातील विचार लिहा.
 इ) 'सार्वजनिक सत्यधर्म' या ग्रंथात म. फुले यांनी समाजव्यवस्था स्थापना संदर्भात कोणती तत्वे सांगितली आहेत?
 ई) 'सत्यशोधक समाजाची' स्थापना करून त्यासंदर्भात कोणकोणते विचार फुले यांनी मांडले?

- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (चारपैकी दोन) 16**
- अ) जोतीराव फुले यांचे स्त्रीमुक्तीचे कार्य विषद करा.
ब) महात्मा फुले यांचे शेती व शेतकरी विषयक कार्य लिहा.
क) महात्मा फुले यांचे सामाजिक कार्य स्पष्ट करा.
ड) 'अखंड' या काव्यप्रकाराचे विशेष लिहा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) (विकल्पासह) 16**
- महात्मा फुले यांना 'बहुजनसंस्कृतीचे जनक' म्हटले जाते साधार लिहा.
किंवा
महात्मा फुले यांनी हंटर शिक्षण आयोगापुढे सादर केलेले निवेदन लिहा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न (एकच प्रश्न) 16**
- महात्मा फुले यांच्या समग्र कार्याचा आढावा घ्या.

- 10) — यांनी भारतमूलक सिद्धांत मांडला.
 अ) मॅक्समुलर ब) थिओडोर बेनफे
 क) अलेक्झांडर क्राप ड) विटनिझ
- 11) — हे कोकण परिसरातील लोकनाट्य आहे.
 अ) कीर्तन ब) भारुड
 क) दशावतार ड) गोंधळ
- 12) 'सांकेतिक आणि गुप्त भाषा' हा ग्रंथ कोणाचे?
 अ) दुर्गा भागवत ब) तारा भवाळकर
 क) शरद व्यवहारे ड) प्रभाकर मांडे
- 13) दानपावलं.....दानपावलं.....असे गीत खालीलपैकी कोणत्या उपासकाच्या तोंडी असते.
 अ) पोतराज ब) वासुदेव
 क) गोंधळी ड) वाघ्या-मुरळी
- 14) 'शुकसप्तती' या ग्रंथात किती कथांचे संकलन आहे?
 अ) 25 ब) 32
 क) 72 ड) 100
- 15) 'मिथक आणि नाटक' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
 अ) दुर्गा भागवत ब) तारा भवाळकर
 क) विश्वनाथ शिंदे ड) शरद व्यवहारे
- 16) दि. के. बेडेकर यांनी दैवतकथेसाठी कोणती संज्ञा वापरली?
 अ) पुराणकथा ब) प्राक्कथा
 क) मिथक ड) दिव्यकथा

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (6 पैकी 4)

16

- अ) बालगीतात कोणत्या गाण्यांचा समावेश होतो?
 ब) लोकसमजूतीची चार उदाहरणे लिहा.
 क) भारतीय कुटुंबात बाळाच्या जन्मानंतर कोणते विधी करतात?
 ड) लोकसंस्कृतीतील चार म्हणींची नावे सांगून त्यांचा अर्थ सांगा.
 इ) लोककथेमधील जातककथेची माहिती लिहा.
 ई) प्रभाकर मांडे यांच्या कार्याची माहिती लिहा.

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (4 पैकी 2)

16

- अ) लोकसात्यातील प्रयोगरूप लोककलांची विविध उदाहरणांसहित वैशिष्ट्ये लिहा.
 ब) लोककथांमधील प्राणीकथेची माहिती उदाहरणांसह लिहा.
 क) सरोजिनी बाबर यांच्या लोकसाहित्यविषयक कार्याची माहिती लिहा.
 ड) लोककथेमधील बृहत्कथेची माहिती लिहा.

प्र.4 लघुत्तरी प्रश्न (2 पैकी 1)**16**

दुर्गा भागवत आणि रा. चिं. ढेरे यांचे लोकसाहित्यविषयक योगदान सविस्तर विशद करा.

किंवा

लोकसाहित्यातील लोकगीतांचे प्रकार उदाहरणांसह लिहा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न**16**

भारतीय लोकजीवन व लोकसंस्कृती यामधील महत्त्वाची वैशिष्ट्ये उदाहरणांसह सविस्तर लिहा.

Seat
No.

Set P

**M.A. (Marathi) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023**

आधुनिक भाषाविज्ञान (MA12301/MA11301)

Day & Date: Monday, 10-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 16

- 1) — या भाषा वैज्ञानिकाने भाषेची लक्षणे सांगितली आहेत.

अ) सोस्यूर	ब) ब्ल्यूमफिल्ड
क) सपीर	ड) हॉकेट
- 2) संस्कृत, ग्रीक व लॅटिन या भाषांतील साम्यस्थळे — अभ्यासकाला जाणवली.

अ) विल्यम जोन्स	ब) चार्ल्स हॉकेट
क) ब्ल्यूमफिल्ड	ड) नॉम चोम्स्की
- 3) रूपिमाचे लेखन — असे करतात.

अ) //	ब) {}
क) #	ड) ()
- 4) ज्या रूपिका वाक्यात स्वतंत्रपणे येऊ शकत नाहीत, त्यांना — रूपिका म्हणतात.

अ) शून्य	ब) मुक्त
क) बध्द	ड) यापैकी नाही
- 5) कन्या, मुलगी, पोरगी, लेक हे खालीलपैकी — प्रकाराचे उदाहरण आहे.

अ) संकल्पनिक अर्थ	ब) शैलीगत अर्थ
क) भावपूर्ण अर्थ	ड) साहचर्यपर अर्थ
- 6) लांग आणि परोल हे भाषेचे दोन स्तर — या भाषावैज्ञानिकाने कल्पिले आहेत.

अ) हॉकेट	ब) ब्ल्यूमफिल्ड
क) सोस्यूर	ड) विल्यम जोन्स
- 7) ऐतिहासिक भाषा विज्ञानाचा जनक म्हणून — या भाषाभ्यासकाला ओळखले जाते.

अ) सपीर	ब) वोर्फ
क) चोम्स्की	ड) जोन्स
- 8) — या भाषा अभ्यासकाने एककालिक आणि कालक्रमिक या संज्ञा वापरल्यात.

अ) सोस्यूर	ब) हॉकेट
क) ब्ल्यूमफिल्ड	ड) सपीर

- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.
भाषेची लक्षणे स्पष्ट करा. **16**
- किंवा**
- भाषा अभ्यासाच्या विविध पध्दती सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्र.5** अर्थ म्हणजे काय ते सांगून अर्थाचे प्रकार उदाहरणासह स्पष्ट करा. **16**

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Marathi) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023**

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. 1960 ते 1990) (MA12302/MA11302)

Day & Date: Tuesday, 11-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) महाराष्ट्राचे सांस्कृतिक धोरणाची पायाभरणी कोणत्या मुख्यमंत्र्यांनी केली?
अ) वसंतराव नाईक
ब) मोरारजी देसाई
क) यशवंतराव चव्हाण
ड) विलासराव देशमुख
- 2) शेतकरी संघटनेचे नेते म्हणून कोणाला ओळखले जाते?
अ) शरद पाटील
ब) शरद जोशी
क) शरद पवार
ड) शरद एकबोटे
- 3) दलित साहित्यातून कोणत्या मूल्यांचा पुरस्कार केला आहे?
अ) मानवी स्वातंत्र्य
ब) सामाजिक न्याय
क) समता
ड) वरील सर्व
- 4) मराठी कादंबरीत नवतेचं प्रवर्तन करणारी कादंबरी कोणती?
अ) कोसला
ब) बनगरवाडी
क) धग
ड) मेड इन इंडिया
- 5) 'स्वालंबी शिक्षण हेच आमचे ब्रीद' हे घोषवाक्य कोणत्या शिक्षणसंस्थेचे आहे?
अ) शिवाजी शिक्षण संस्था
ब) स्वामी विवेकानंद
क) रयत
ड) श्रमिक प्रतिष्ठान
- 6) खालीलपैकी कोणता समीक्षा ग्रंथ नरहर कुरुंदकर यांचा आहे?
अ) टीकास्वयंवर
ब) टीकाहरण
क) टीकाशास्त्र
ड) धार आणि काढ
- 7) 'कामगार आहे मी तळपती तलवार' या कवितेच्या ओळी कोणत्या कवीच्या आहेत?
अ) नारायण सुर्वे
ब) वसंत बापट
क) नामदेव ढसाळ
ड) कवी अनिल
- 8) माझा रशियाचा प्रवास हे प्रवासवर्णनपर लेखन कोणी केले?
अ) बाबुराव बागुल
ब) अण्णा भाऊ साठे
क) बाबुराव गुरव
ड) बाबुराव पाटील

- 9) लघुनियतकालिकातून प्रामुख्याने कोणत्या साहित्यप्रकरात लेखन झाले आहे?
 अ) कथा ब) समीक्षा
 क) कांदबरी ड) कविता
- 10) दलित साहित्याचे प्रेरणास्थान कोणते आहे?
 अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ब) संत चोखोमेळा
 क) नामदेव ढसाळ ड) राजा ढाले
- 11) साठोत्तरी काळात मराठी कादंबरीलेखनात कोणत्या प्रवृत्तीचे लेखन अधिक झाले.
 अ) अभिजातवादी ब) देशीवादी
 क) वास्तववादी ड) यापैकी नाही
- 12) रंगमंचावर निषिद्ध मानलेल्या मृत्यूसारख्या विधीचे पाखंडी दर्शन कोणत्या नाटकात घडते?
 अ) घाशीराम कोतवाल ब) महानिर्वाण
 क) पुरुष ड) चौक
- 13) 'प्रबोधनातील पाऊलखुणा' या वैचारिक ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
 अ) लक्ष्मणीशास्त्री जोशी ब) गं. बा. सरदार
 क) म. फुले ड) निर्मलकुमार फडकुले
- 14) दलित रंगभूमीवरचे महत्त्वाचे नाटककार?
 अ) शफाअत खान ब) चि.त्र्यं. खानोलकर
 क) दत्ता भगत ड) प्रल्हाद लुलेकर
- 15) खालीलपैकी कोणता समीक्षा ग्रंथ बाबुराव बागूल यांचा आहे?
 अ) दलित साहित्याचे वेगळेपण ब) दलित साहित्य: एक क्रांतिविज्ञान
 क) निळी पहाट ड) यापैकी नाही
- 16) 1960 च्या सुमारास खालीलपैकी कोणती साहित्यिक बंडे झाली?
 अ) संतप्त तरुण पिढी आणि दलित साहित्य
 ब) आशय आणि आविष्कार
 क) दलित साहित्य आणि ब्राह्मणी साहित्य
 ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) भालचंद्र नेमाडे यांच्या कादंबरीलेखनाचे विशेष लिहा.
 ब) बाबुराव बागूल यांच्या कथालेखनाचे विशेष लिहा.
 क) दलित साहित्याच्या उदयाची पार्श्वभूमी थोडक्यात विशद करा.
 ड) साठोत्तरी काळातील स्त्रियांच्या कथालेखनाचे विशेष नोंदवा.
 इ) सतीश आळेकरांच्या नाटयलेखनातील योगदान नोंदवा.
 ई) साठोत्तरी काळातील दलित कथालेखनाचा आढावा घ्या.

- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन) 16**
- अ) साठोत्तरी काळात घडून आलेल्या शैक्षणिक प्रसाराचे वाङ्मयीन परिणाम थोडक्यात लिहा.
- ब) स्त्रीवादी साहित्याचे प्रवाहाचे योगदान लिहा.
- क) ग्रामीण कादंबरीची वाटचाल लिहा.
- ड) साठोत्तरी काळातील ललितगद्य लेखनाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) 16**
- अ) साठोत्तरी कालखंडातील साहित्यप्रवाहांचे वाङ्मयीन योगदान लिहा.
- ब) 1960 ते 1990 मराठी कवितेची वाटचाल सविस्तर लिहा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न 16**
- साठोत्तरी मराठी कादंबरीची वाटचाल सविस्तर लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Marathi) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023**

भाषा व साहित्य: संशोधनाचे पध्दतीशास्त्र (MA12303/MA11303)

Day & Date: Wednesday, 12-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 70

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) संशोधनातून कोणती गोष्ट मिळविण्याची भूमिका असते?
 - अ) नवीन ज्ञान
 - ब) माहिती
 - क) प्रसिद्धी
 - ड) पैसा
- 2) संशोधनासाठी संशोधकास कोणती प्रेरणा असते?
 - अ) परंपरेचा शोध
 - ब) अर्थप्राप्ती
 - क) जिज्ञासापूर्ती
 - ड) सामाजिक समृद्धी
- 3) वर्णनात्मक भाषाभ्यास पद्धतीचा जनक कोणास म्हणतात?
 - अ) सोस्यूर
 - ब) नोम चोम्सकी
 - क) विल्यम जोन्स
 - ड) सपीर व्हर्प
- 4) नावीन्याचा शोध घेणे हा खालीलपैकी कोणाचा उद्देश असतो?
 - अ) संवादाचा
 - ब) लेखनाचा
 - क) संशोधनाचा
 - ड) तंत्रज्ञानाचा
- 5) परिशिष्टांचा उपयोग प्रबंधाच्या शेवटी काय देण्यासाठी होतो?
 - अ) कालपट
 - ब) वंशवृक्ष
 - क) सनावळया
 - ड) वरीलपैकी सर्व
- 6) प्रबंधलेखनाची भाषा कशा स्वरूपाची हवी?
 - अ) अलंकारिक
 - ब) दुर्बोध
 - क) अल्पाक्षरी
 - ड) बोली
- 7) भाषाविज्ञानाच्या उपयोजनातून कोणती संशोधन पद्धती विकसित झाली आहे?
 - अ) साहित्यप्रकार विशिष्ट
 - ब) लेखकाभ्यास
 - क) शैलीवैज्ञानिक
 - ड) अदिबंधात्मक

- 8) लेखकनिष्ठ संशोधनात कशाला महत्त्व प्राप्त होते?
अ) लेखकाचे चरित्र
क) लेखकाची आवड
ब) लेखकाच्या सवयी
ड) यापैकी नाही
- 9) भाषा व बोलीविषयक संशोधनाची गरज का भासते?
अ) भाषा संवर्धन
ब) बोली संवर्धन
क) भाषा व बोलींतील साहित्यनिर्मिती अभ्यासासाठी
ड) वरीलपकी सर्व
- 10) साहित्यकृतीतील शब्द, शब्दार्थ, भावार्थ याचा शोध कोणत्या संशोधन प्रकारात घेतला जातो?
अ) लेखकनिष्ठ
क) कालखंडनिष्ठ
ब) संहितानिष्ठ
ड) प्रकारविशिष्ट
- 11) 'कोसला : चिकित्सक मीमांसा' हा संशोधनविषय कोणत्या प्रकारात मोडतो?
अ) लेखकनिष्ठ
क) कालखंडनिष्ठ
ब) संहितानिष्ठ
ड) प्रकारविशिष्ट
- 12) भाषा आणि समाज यांच्या परस्परसंबंधाचे संशोधन करणारी अभ्यासशाखा कोणती?
अ) मानवविज्ञान
क) समाजविज्ञान
ब) मानसशास्त्र
ड) समाजभाषाविज्ञान
- 13) संशोधकाने कोणत्या दर्जाच्या संदर्भ साधनांचा सतत शोध घ्यायला हवा?
अ) प्रथम
क) चतुर्थ
ब) द्वितीय
ड) यापैकी नाही
- 14) खालीलपैकी कोणती सामग्री संशोधनसामग्री होणार नाही?
अ) दिनदर्शिका
क) संस्कृतीकोश
ब) वर्तमानपत्र
ड) नियतकालिके
- 15) संशोधकाने संशोधन कार्यात कशाला महत्त्व द्यायला हवे?
अ) परंपरेला
क) व्यक्तिनिष्ठतेला
ब) वस्तुनिष्ठतेला
ड) मार्गदर्शकांना
- 16) मानवी प्रगतीसाठी कोणती गोष्ट अधिक प्रभावी आहे?
अ) धर्मपरंपरा
क) अंधश्रद्धा
ब) भेदाभेद
ड) संशोधन

- प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 16**
- 1) लेखकनिष्ठ संशोधनाचे महत्त्व थोडक्यात लिहा.
 - 2) बोलीभाषा संशोधनातील बोली भूगोल ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 3) ऐतिहासिक भाषाभ्यास पद्धतीचा थोडक्यात परिचय करून द्या.
 - 4) साहित्यप्रकारनिष्ठ संशोधनाचे स्वरूप लिहा.
 - 5) संशोधकाचे गुण थोडक्यात लिहा.
 - 6) प्रबंधातील परिशिष्टाचे महत्त्व लिहा
- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन) 16**
- 1) साहित्यकृती आणि साहित्यप्रकारांचे सहसंबंध उलगडणे संशोधनदृष्ट्या महत्त्व विशद करा.
 - 2) समाजभाषावैज्ञानिक संशोधनाची कार्यपद्धती लिहा.
 - 3) संशोधनाची प्राथमिक रूपरेषा व साधनग्रंथ यांचे महत्त्व विशद करा.
 - 4) प्रबंधलेखनाच्या भाषा उपयोजनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) 16**
- 1) साहित्यप्रकारनिष्ठ संशोधनाचे स्वरूप सविस्तर लिहा.
 - 2) संशोधन संकल्पना स्पष्ट करून संशोधनाचे स्वरूप सविस्तर लिहा
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न 16**
- साहित्य संशोधनाचे स्वरूप सविस्तर लिहा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Marathi) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023**

एका साहित्य प्रकाराचा अभ्यास: कथा (MA12304/MA11304)

Day & Date: Thursday, 13-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) कथेला 'कमीत कमी लांबीचा, एक चिंचोळा भाषिक अविष्कार' असे कोणी म्हटलेले आहे?

अ) वि. स. खांडेकर	ब) ना. सी. फडके
क) वा. ल. कुलकर्णी	ड) भालचंद्र नेमाडे
- 2) कथा हा शब्द ज्या 'कथ्' या धातूपासून बनला आहे त्याचा अर्थ काय?

अ) व्यक्त होणे	ब) निःशब्द होणे
क) सांगणे	ड) बोलणे
- 3) कथेचे खालीलपैकी एक व्यवच्छेदक वैशिष्ट्य कोणते?

अ) वातावरण	ब) निवेदन
क) पात्ररचना	ड) कथानक
- 4) मराठी लघुकथा लोकप्रिय करण्याचे श्रेय कोणाकडे जाते?

अ) वि. सी. गुर्जर	ब) य. गो. जोशी
क) रा. वि. टिकेकर	ड) ना. ह. आपटे
- 5) 'पाच कथाकार' या ग्रंथाचे संपादक कोण आहेत?

अ) ना. सी. फडके	ब) वि. स. खांडेकर
क) अरविंद गोखले	ड) दिवाकर कृष्ण
- 6) 'अंगणातील पोपट' या कथेचे कथाकार कोण आहेत?

अ) दिवाकर कृष्ण	ब) य. गो. जोशी
क) ह. ना. आपटे	ड) ना. ह. आपटे
- 7) अरविंद गोखले यांचा खालीलपैकी कोणता कथासंग्रह आहे?

अ) समाधी आणि इतर गोष्टी	ब) कडू आणि गोड
क) गंधवार्ता	ड) मीठभाकर
- 8) 'शेवग्याच्या शेंगा' या लोकप्रिय कथेचे कथाकार कोण आहेत?

अ) दिवाकर कृष्ण	ब) य. गो. जोशी
क) वामन चोरघडे	ड) व. पु. काळे

- 9) 'तलावातलं चांदणं' हा कथासंग्रह गंगाधर गाडगीळ यांनी कोणास अर्पण केला आहे?
 अ) भा. रा. भागवत
 ब) य. गो. जोशी
 क) बा. सी. मर्ढेकर
 ड) श्री. पु. भागवत
- 10) गंगाधर गाडगीळांच्या कथेत प्रामुख्याने कोणत्या जीवन संस्कृतीचं चित्रण आढळतं?
 अ) मुंबई महानगर
 ब) ग्रामीण परिसर
 क) निमशहरी भाग
 ड) परदेशी जीवन
- 11) 'माणूस, परी आणि कासव' या कथेचे लेखक कोण आहेत?
 अ) गंगाधर पाटील
 ब) गंगाधर गाडगीळ
 क) गं. बा. सरदार
 ड) गणेश कनाटे
- 12) नाना देवलांच्या मुलीचे नाव काय आहे?
 अ) प्रभा
 ब) युगा
 क) सुधा
 ड) राधा
- 13) जी. ए. कुलकर्णी यांच्या कथेचे विशेष कोणते?
 अ) मानवी दुःखाची अटळता
 ब) अतर्क्यता
 क) प्रतिमांनी लवथवलेली अभिव्यक्ति
 ड) वरील सर्व
- 14) 'हिरवी मखमल गोरा हात' या कथेतील नायकाचे नाव काय?
 अ) दामू
 ब) रामू
 क) शामू
 ड) धर्मू
- 15) 'वासंती' कथेतील शांताबाई कोठे नोकरी करित होत्या?
 अ) दवाखान्यात
 ब) हायस्कूलमध्ये
 क) कचेरीत
 ड) कारखान्यात
- 16) गल्लीच्या कोपऱ्यावर औदुंबराच्या पारावर कशाचे छोटेसे देऊळ होते?
 अ) महादेवाचे
 ब) रामाचे
 क) दत्ताचे
 ड) हनुमानाचे

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) कथेच्या कोणत्याही चार व्याख्या लिहा.
 ब) 'पाच कथाकार' या ग्रंथातील कथाकारांची ओळख करून द्या.
 क) गंगाधर गाडगीळांच्या कथेचे विशेष सांगा.
 ड) जी. ए. कुलकर्णी यांच्या वाङ्मयीन कार्याची ओळख करून द्या.
 इ) नवकथा म्हणजे काय? नवकथाकारांची थोडक्यात माहिती लिहा.
 ई) दिवाकर कृष्ण यांच्या कथेचे वेगळेपण नोंदवा.

- प्र.3** खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **16**
- अ) मराठी कथेची वाटचाल स्पष्ट करा.
- ब) गंगाधर गाडगीळांच्या कथेतून माणसाच्या आंतरिक वास्तवाचे चित्रण कसे येते?
- क) य. गो. जोशी यांच्या कथेतून व्यक्त होणाऱ्या मानवी मूल्यांचा परिचय करून द्या.
- ड) जी. ए. कुलकर्णी यांच्या कथेत आढळणाऱ्या नियातीवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
- गंगाधर गाडगीळांच्या "तलावातलं चांदणं" या कथासंग्रहातून मध्यमवर्गीय मनोधारणा व जीवनसंस्कृतीचे कशा रीतीने दर्शन घडते ते स्पष्ट करा.
- किंवा**
- 'पाच कथाकार' मधून वि. स. खांडेकरांनी कथेचा विकसित प्रवास कशा रीतीने उलगडला आहे ते स्पष्ट करा.
- प्र.5** जी. ए. कुलकर्णी यांच्या 'निळासावळा' या कथासंग्रहातील पात्रांच्या जीवनाला दुःख अटळपणे कशा रीतीने वेढून राहिलेले आहे ते स्पष्ट करा. **16**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Marathi) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023**

समाजभाषाविज्ञान (MA12401/MA11401)

Day & Date: Monday, 10-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) भाषा ही सामाजिक संस्था आहे असे कोणी म्हटले आहे?
अ) विल्यम जोन्स ब) चॉम्स्की
क) ना.गो.कालेलकर ड) स.ग.मालशे
- 2) समाजभाषाविज्ञान ही संज्ञा कोणी वापरली?
अ) लबव ब) सोस्यूर
क) मॅक्सम्युलर ड) विल्यम जोन्स
- 3) समाजभाषाविज्ञानाचा उद्देश कोणता असतो?
अ) सांस्कृतिक संदर्भाचा अभ्यास करणे.
ब) ऐतिहासिक संदर्भ तपासणे
क) भाषा आणि समाज यातील संबंध शोधणे
ड) भाषा, इतिहास आणि राजकारणाचा अभ्यास करणे.
- 4) समाजातील वेगवेगळ्या क्षेत्रातील लोक परस्पर विनिमयासाठी ज्या बोली बोलतात त्यांच्या शब्दांचा मिळून काय तयार होतो?
अ) समाज ब) भाषिक कोश
क) भाषिक भांडार ड) समूह
- 5) मराठीच्या बोलींचा अभ्यास सर्वप्रथम कोणी केला?
अ) जॉर्ज वॉशिंग्टन ब) जॉर्ज ग्रीयर्सन
क) गटे ड) मॅक्सम्युलर
- 6) समाजगटांचा भाषाव्यवहार दोन भाषांमधून संपन्न होतो त्यास काय म्हणतात?
अ) बहुभाषिकता ब) भाषाबदल
क) भाषापरिवर्तन ड) द्वैभाषिकता
- 7) समाजात भाषा कशाला संक्रमित करत असते?
अ) धर्म ब) संस्कृती
क) नीती ड) समता

- 8) आपल्या समाजाचे भाषिक वेगळेपण, अस्मिता टिकवण्याच्या व परभाषिक प्रभावांना विरोध करण्याच्या प्रेरणेमुळे कोणती चळवळ जन्माला येते?
 अ) भाषाशुध्दी ब) भाषासमृध्दी
 क) भाषाभूगोल ड) भाषासंपर्क
- 9) परकीयांच्या भाषेशी होणारा संपर्क किंवा राजकीय सांस्कृतिक आक्रमणांमुळे येणारा भाषा संपर्क कोणत्या प्रकारचा असतो?
 अ) माध्यम संपर्क ब) बोली संपर्क
 क) शेजार भाषा संपर्क ड) परभाषा संपर्क
- 10) ज्या समाजात भाषिक प्रयोग व भाषा आकलन यात सुसंवादित्व व परस्पर मेळ असतो त्याला काय म्हणतात?
 अ) समाज गट ब) समूह
 क) भाषिक समाज ड) भाषिक गट
- 11) भाषा मिश्रणामागे कोणती धारणा असते?
 अ) भाषिक अस्मिता ब) भाषिक प्रतिष्ठा
 क) भाषिक प्रयोग ड) भाषिक भान
- 12) भाषेतील प्रतिकात्मक व्यवस्था आणि समाजाची घडण यातील आंतर संबंधाचा अभ्यास कोणी केला?
 अ) ब्रॉझिल बर्नस्टीन ब) लेव्हीस स्ट्राऊस
 क) लॉर्ड मॅकॉले ड) डेव्हीस व्हील
- 13) समाजाच्या भाषावृत्ती आणि भाषिक वर्तन यात बदल घडवून आणणे हा मुख्य हेतू कशाचा असतो?
 अ) भाषा विकास ब) भाषा नियोजन
 क) स्वभाषा ड) भाषिक सवयी
- 14) समाजभाषाविज्ञानात भाषिक भांडार ही संकल्पना कोणी मांडली?
 अ) जॉर्ज गम्पझ ब) नॉम चॉस्की
 क) फर्डिना-द-सोस्यूर ड) जेम्स शिमट
- 15) दोन भिन्न समाज एकत्रित आल्यानंतर कामचलाऊ भाषा जी वापरली जाते तिला काय म्हणतात?
 अ) क्रिऑल ब) पिजीन
 क) समाजभाषा ड) मूळभाषा
- 16) समाजभाषाविज्ञान: प्रमुख संकल्पना हा ग्रंथ कोणाचा आहे?
 अ) मिलिंद मालशे अ) कल्याण काळे
 क) जयश्री पाटणकर क) रमेश वरखेडे

- प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 16
- अ) भाषिक वर्तन आणि परिस्थिती संदर्भ स्पष्ट करा.
 ब) लिंगभाव व भाषा यातील परस्पर संबंध लिहा.
 क) भाषिक भांडार व लघुक्षेत्रे स्पष्ट करा.
 ड) बोली भूगोल म्हणजे काय?
 इ) पिजिन व क्रिऑल भाषा म्हणजे काय?
 ई) व्यावसायिक बोलीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन) 16
- अ) भाषेचा समाजसापेक्ष अभ्यास साधार स्पष्ट करा.
 ब) जातीव्यवस्था आणि समुहसापेक्ष भाषेचा आढावा घ्या.
 क) भाषांतर्गत भेदांची विविध रूपे विशद करा.
 ड) मराठीतील प्रमुख बोलींचा परिचय करून द्या.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
- समाज, संस्कृती आणि भाषा यातील सहसंबंध स्पष्ट करा.
 किंवा
 भाषा संपर्काचे स्वरूप व विविधता विशद करा.
- प्र.5 समाजभाषाविज्ञान संकल्पना स्पष्ट करून तिचे स्वरूप विशद करा. 16

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Marathi) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023**

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (1990 ते 2010) (MA12402/MA1103)

Day & Date: Wednesday, 12-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) खालीलपैकी जादूई वास्तववादाला केंद्रस्थानी ठेवून लेखन करणारे प्रयोगशील कादंबरीकार कोण आहेत?

अ) जयवंत दळवी	ब) सदानंद देशमुख
क) मकरंद साठे	ड) नितीन रिंढे
- 2) अनिल दामले यांची कोणती कादंबरी बुध्द तत्त्वज्ञानाशी नाते सांगते?

अ) गौतमची गोष्ट	ब) डॅकॅथलॉन
क) अमर्याद आहे बुध्द	ड) तंदुरच्या ठिणग्या
- 3) 'लोककथा 78' या नाटकाचे नाटककार कोण आहेत?

अ) मकरंद साठे	ब) रत्नाकर मतकरी
क) विजय तेंडुलकर	ड) महेश एलकुंचवार
- 4) 'मराठी रंगभूमीच्या तीस रात्री' हा नाटकाचा सामाजिक राजकीय इतिहास सिद्ध करणारे लेखक कोण आहेत?

अ) राजीव नाईक	ब) वसंत उहाके
क) दाजीशास्त्री पणशीकर	ड) मकरंद साठे
- 5) 'जागतिकीकरण आणि भारतीय समाजासमोरिल प्रश्न' हा गाजलेला वैचारिक लेख कोणत्या विचारवंताचा आहे?

अ) सुहास पळशीकर	ब) प्रकाश पवार
क) वसंत पळशीकर	ड) अशोक चौसाळकर
- 6) मुक्त बाजारपेठेचे मध्यमवर्गावर आणि कामगार वर्गावर नेमके कोणते परिणाम झाले ते दाखविणारी जयंत पवार यांची कथा कोणती?

अ) फिनिक्सच्या राखेतून उठला मोर	ब) बक-याची बॉडी
क) बाळुच्या अवस्थांतराची गोष्ट	ड) लेखकाचा मृत्यू
- 7) 'महर्षी ते गार्गी' या स्त्रीवादी ग्रंथाच्या लेखिका कोण आहेत?

अ) मंगला गोडबोले	ब) मंगला देशपांडे
क) मंगला आठलेकर	ड) मंगला कुलकर्णी

- 8) 'स्त्री सूक्त' या संग्रहाच्या कवयित्री कोण आहेत?
 अ) अश्विनी धोंगडे
 ब) अश्विनी जाधव
 क) अश्विनी पाटील
 ड) अश्विनी कामत
- 9) 'सूर्य पाहिलेला माणूस' या नाटकाचे नाटककार कोण आहेत?
 अ) जयंत पवार
 ब) मकरंद देशपांडे
 क) मकरंद साठे
 ड) मकरंद पाटील
- 10) खालीलपैकी अभिराम भडकमकर यांचे नाटक कोणते?
 अ) रायगडाला जेव्हा जाग येते
 ब) देहभान
 क) सावजी
 ड) शिवाजी अंडरग्राऊंड इन भिमनगर मोहल्ला
- 11) साहित्य अकादमी पुरस्कार प्राप्त 'झाडाझडती' या कादंबरीचे कादंबरीकार कोण आहेत?
 अ) विश्वास कुलकर्णी
 ब) वि. स. खांडेकर
 क) नवनाथ गोरे
 ड) विश्वास पाटील
- 12) निवडणूकीचे राजकारण दाखविणारी रंगनाथ पठारे यांची कादंबरी कोणती?
 अ) ताम्रपट
 ब) सातपाटील कुलवृतांत
 क) रथ
 ड) हारण
- 13) 'गेल्या अर्धशतकातील मराठी कादंबरी' या ग्रंथाचे संपादक कोण आहेत?
 अ) गो. मा. पवार
 ब) म. द. हातकणंगलेकर
 क) विलास खोले
 ड) भाऊसाहेब कोलते
- 14) शेतकऱ्याचा सोबती असणारा बैल हाच नायक असणारी सुरेश शिंदे यांची कोणती कादंबरी आहे?
 अ) बैलबारदाना
 ब) सज्या
 क) ढवळ्या-पवळ्या
 ड) यापैकी नाही
- 15) महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे यांनी प्रकाशित केलेल्या 'मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड सातवा: 1950 ते 2000' या बृहत इतिहास प्रकल्पाचे मुख्य संपादक कोण आहेत?
 अ) मनोहर जाधव
 ब) गुलाबराव जाधव
 क) रा. ग. जाधव
 ड) हरिश्चंद्र थोरात
- 16) दलित रंगभूमीवरील 'घोटभर पाणी' या एकांकिका लेखनामुळे लक्षवेधी ठरलेले नाटककार कोण आहेत?
 अ) प्रेमानंद गज्वी
 ब) दत्ता भगत
 क) संजय पवार
 ड) म. भि. चिटणीस

- प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 16**
- 1) 1990 नंतरच्या ग्रामीण कवितेचे विशेष लिहा.
 - 2) प्रिया तेंडुलकर यांच्या कथालेखनाचे वेगळेपण लिहा.
 - 3) सदानंद देशमुख यांच्या कादंबरीलेखनाचे वेगळेपण लिहा.
 - 4) अरुण काळे यांच्या कवितेतील सांस्कृतिक भान विशद करा.
 - 5) 1990 नंतरच्या दलित कवितेची वाटचाल लिहा.
 - 6) 1990 नंतरच्या आत्मचरित्र लेखनाचा आढावा घ्या.
- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन) 16**
- 1) जागतिकीकरण काळातील ललित गद्य लेखनाचे बदलते स्वरूप लिहा.
 - 2) जागतिकीकरणानंतर दलित साहित्याचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.
 - 3) 1990 नंतरच्या काळातील स्त्रियांच्या कादंबरी लेखनाची वाटचाल नोंदवा.
 - 4) 1990 नंतरच्या वाङ्मयीन नियतकालिकांचे योगदान लिहा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) 16**
- 1) नव्वदोत्तर काळातील मराठी कथालेखनाचे बदलते स्वरूप लिहा.
 - 2) 1990 ते 2010 या कालखंडातील कादंबरी वाङ्मयाचा सविस्तर परामर्श घ्या.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न 16**
- जागतिकीकरणाचा मराठी साहित्य लेखनावर झालेला परिणाम सविस्तर लिहा.

- 9) 'अंगारमाती' या कथासंग्रहाला प्रस्तावना कोणी लिहिली आहे?
 अ) आसाराम लोमटे
 ब) महावीर जोधळे
 क) महादेव मोरे
 ड) चंद्रकांत पाटील
- 10) 'पोस्टर' कथेतील साखर कारखान्याच्या निवडणुकीत कोणते पॅनल निवडून येते?
 अ) शेतकरी पॅनल
 ब) सहकार पॅनल
 क) विकास पॅनल
 ड) सन्मान पॅनल
- 11) 'अंगारमाती' मधील कथा रुढार्थाने कोणत्या स्वरूपाची आहे?
 अ) ग्रामीण
 ब) महानगरी
 क) दलित
 ड) आदिवासी
- 12) 'लाल चिखल' कथेतील आबा कथेच्या शेवटी कशाचा ढीग तुडवत व्यवस्थेवरील संताप व्यक्त करतो?
 अ) शिमला मिरची
 ब) टोमॅटो
 क) गाजर
 ड) लिंबू
- 13) 'सानिया' यांनी कोणत्या प्रवाहातील कथा लिहिलेली आहे?
 अ) ग्रामीण
 ब) महानगरी
 क) दलित
 ड) स्त्रीवादी
- 14) 'वलय' कथेतील ललिताच्या मुलाचे नाव काय आहे?
 अ) हरिहर
 ब) शामराव
 क) अद्वैत
 ड) विश्वनाथ
- 15) 'सानिया' यांनी खालीलपैकी कोणता कथासंग्रह लिहिलेला आहे?
 अ) आहे हे असं आहे
 ब) आंधळ्याच्या गायी
 क) सुरुवातीचे दिवस
 ड) पावसात सूर्य शोधणारी माणसं
- 16) 'कथा : संकल्पना आणि समीक्षा' या ग्रंथाच्या लेखिका कोण आहेत?
 अ) अंजली सोमण
 ब) अंजली कुलकर्णी
 क) अरुणा ढेरे
 ड) सुधा जोशी

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) 'बाबुराव बागुल' यांच्या वाङ्मयीन कार्याचा थोडक्यात आढावा घ्या.
 ब) 'अंगारमाती' कथासंग्रहाचे भाषिक विशेष लिहा.
 क) 'वलय' कथेची आशयसूत्रे स्पष्ट करा.
 ड) आधुनिक मराठी कथेतील जयंत पवार यांच्या कथेचे स्थान अधोरेखित करा.
 इ) ग्रामीण राजकारणातील संघर्ष 'पोस्टर' कथेतून कशा रीतीने व्यक्त झाला आहे?
 ई) दलित साहित्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) 'जेव्हा मी जात चोरली होती' मधील विद्रोहाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 ब) भास्कर चंदनशिव यांच्या समग्र कथालेखनाचा परिचय करून द्या.
 क) स्त्रीवादाचे स्वरूप सांगून 'वलय' कथासंग्रहातील स्त्रीवादाचे वेगळेपण स्पष्ट करा.
 ड) 'लेखकाचा मृत्यू आणि इतर गोष्टी' मधील कथांच्या रूपबंधाचा नवेपणा स्पष्ट करा.

- प्र.4** खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा. (कोणताही एक) **16**
- अ) 'बाबुराव बागुलांच्या 'जेव्हा मी जात चोरली होती' कथासंग्रहातील पात्रांकडून व्यक्त होणाऱ्या सूड, संतापाचा परामर्श घ्या.
- ब) शेतकऱ्यांच्या वेदना-विद्रोहाचा संदर्भ देणारी वास्तवदर्शी कथा 'अंगारमाती' मधून कशा रीतीने साकारलेली आहे?
- प्र.5** अभावग्रस्त मानवी जगण्याचा वेध जयंत पवार यांनी 'लेखकाचा मृत्यु आणि इतर गोष्टी' मधून कशा रीतीने घेतला आहे स्पष्ट करा? **16**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Marathi) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023**

लोकप्रिय साहित्य (MA12409/MA11407)

Day & Date: Sunday, 16-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 वस्तुनिष्ठ प्रश्न (योग्य पर्याय निवडा)

16

- 1) स्वामी कांदंबरीच्या केंद्रस्थानी कोणते आशयसूत्र आहे?
अ) माधवराव-रमाबाई भावजीवन ब) पानिपत लढाई
क) पुणे पेशवाईची भराभराट ड) पेशवाई-मराठे संघर्ष
- 2) लोकप्रिय साहित्यात कोणत्या गोष्टी ठळकपणे दिसतात?
अ) रहस्यमयता ब) स्वप्नरंजन
क) ऐतिहासिक मनोरंजक आभास ड) वरील सर्व
- 3) स्वामी कादंबरीचे प्रकाशन वर्ष कोणते आहे?
अ) 1961 ब) 1971
क) 1962 ड) 1972
- 4) दुंडाप्पा सावकार कानात कोणत्या अत्तराचा फाया ठेवतो?
अ) अवनी ब) चंदनी
क) मंदाकिनी ड) यापैकी नाही
- 5) इसाकचा मुंबईतील गॅरेजवाला मित्र कोण होता?
अ) हिमायत ब) मास्तर
क) गन्नी ड) पंजाबी ढाबेवाला
- 6) अमीनाच्या मुलाचे नाव काय होते?
अ) इसाक ब) हिदायत
क) फारुक ड) नजीर
- 7) अमीनाचा औरंगाबाचा भाऊ कोणत्या खात्यात नोकरीला होता?
अ) बांधकाम ब) आरोग्य
क) पंचायत समिती ड) पोलीस

- 8) लोकप्रिय लेखक आपल्या लेखनामागील भूमिका कशाप्रकारची असते असा दावा करतात.
- अ) वास्तव जीवनचित्रण ब) कल्पनाचित्र
क) रंजनचित्र ड) यापैकी नाही
- 9) लोकप्रिय साहित्याच्या यशामागे वाचकदृष्टीने कोणती भूमिका महत्त्वाची असते?
- अ) कमी किंमत ब) इच्छातृप्ती
क) लोकप्रियता ड) यापैकी नाही
- 10) खालीलपैकी लोकप्रिय विनोदी लेखन करणारे लेखक ओळखा.
- अ) बाबा कदम ब) रणजित देसाई
क) रमेश मंत्री ड) हिमायत बेग
- 11) नरहर कुरुंदकर हे ---- या प्रकारांतर्गत लेखन करणारे लोकप्रिय लेखक आहेत.
- अ) वैचारिक ब) विनोदी
क) ललित ड) वैज्ञानिक
- 12) 'छावा' या कादंबरीचे लेखक कोण आहेत?
- अ) विश्वास पाटील ब) शिवाजी सावंत
क) जयसिंगराव पवार ड) द.रा. बेंद्रे
- 13) 'कलेसाठी कला' ही भूमिका घेऊन लोकप्रिय लेखन करणारे लेखक कोण आहेत?
- अ) वि.स. खांडेकर ब) ग.त्र्यं. माडखोलकर
क) ना.सि.फडके ड) द.न.गोखले
- 14) बाबा कदम यांनी 'बालंट' ही कादंबरी कोणाला अर्पण केली आहे?
- अ) डॉ. अशोक भूपाळी ब) नामदेव भूपाळी
क) आशालता कदम ड) शर्वरी कदम
- 15) डार्करूम या कादंबरीचे लेखक कोण आहेत?
- अ) रणजित देसाई ब) सुहास शिरवळकर
क) चि.त्र्यं.खानोलकर ड) बाबा भांड
- 16) माधवराव पेशवे यांना कोणत्या काकांच्या वर्तणूकीने मनस्ताप सहन करावा लागला?
- अ) श्रीरंग बापू ब) विश्वासराव
क) राघोबा दादा ड) पटवर्धन काका

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- 1) बाबा कदम यांचा वाङ्मयीन परिचय करून द्या.
- 2) 'बालंट' या बाबा कदम यांच्या कादंबरीतील रहस्यमयतेचे स्वरूप लिहा.
- 3) 'दुनियादारी' कादंबरीच्या भाषिक विशेषांचा परिचय द्या.
- 4) 'स्वामी' कादंबरीतील राघोबा दादांचे व्यक्तिचित्र लिहा.
- 5) लोकप्रिय साहित्याचे रचनातंत्राचे लेखनविशेष लिहा.
- 6) रणजित देसाई यांचे साहित्यविषयक योगदान लिहा.

- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन) 16**
- 1) 'दुनियादारी' कादंबरीतील रंजनपरतेचे स्वरूप लिहा.
 - 2) मराठीतील लोकप्रिय साहित्याची वाटचाल नोंदवा.
 - 3) 'स्वामी' कादंबरीमधील ऐतिहासिक प्रसंगचित्रणातील विशेष नोंदवा.
 - 4) 'बालंट' मधील वाचकप्रियतेचे स्वरूप लिहा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) 16**
- 1) 'स्वामी' कादंबरीतील ऐतिहासिक वाचनप्रियतेचे स्वरूप सविस्तर लिहा.
 - 2) कादंबरी हा साहित्यप्रकार लोकप्रिय लेखनात सर्वाधिक वापरला जातो. सोदाहरण स्पष्ट करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न (एकच प्रश्न) 16**
- लोकप्रिय साहित्याची संकल्पना व वाङ्मयीन वैशिष्ट्यांची सविस्तर चर्चा करा.